

D E K R E T

z dnia 10 listopada 1945 r.

o zmianie i ustalaniu imion i nazwisk.

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 1, poz. 1) — Rada Ministrów postanawia, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Przepisy ogólne.

Art. 1. (1) Obywatel polski jest uprawniony do zmiany imienia i nazwiska w przypadkach i trybie wskazanych w niniejszym dekrete.

(2) Przepis ust. (1) dotyczy również osoby, nie posiadającej żadnej przynależności państwowej (bezpaństwowca), jeżeli ma miejsce zamieszkania na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 2. (1) Władzą orzekającą w sprawie zmiany nazwisk jest władza administracji ogólnej II instancji.

(2) Minister Administracji Publicznej może sobie zastrzec w drodze rozporządzenia orzekanie o zmianie na obszarze całego Państwa

lub niektórych województw, na stałe lub na czas określony, co do wszystkich spraw lub niektórych tylko kategorii (typów) zmian.

(3) W sprawach, dotyczących zmian, o których mowa w art. 3 ust. (2) pkt 2), właściwa władza (ust. (1) lub (2)) orzeka po zasięgnięciu opinii Ministra Obrony Narodowej, który może prawo udzielania opinii przekazać dowódcom okręgów wojskowych.

(4) Jeżeli zmiana nazwiska ogranicza się do przystosowania jego zniekształconej pisowni do zasad pisowni polskiej, właściwą do orzekania jest władza administracji ogólnej I instancji.

(5) Władzą orzekającą w sprawie zmiany imion jest władza administracji ogólnej I instancji. Ministrowi Administracji Publicznej przysługują również w tym zakresie uprawnienia, przewidziane w ust. (2), przy czym władny jest również zastrzec tę właściwość na rzecz władz administracji ogólnej II instancji.

(6) Władza administracji ogólnej II instancji ustala nazwisko w przypadkach, przewidzianych w art. 12. Przepisy ust. (2) i (4) mają odpowiednie zastosowanie.

Zmiana nazwisk.

Art. 3. (1) Właściwa władza orzeknie o zmianie nazwiska zgodnie z wnioskiem strony, jeżeli zachodzi ku temu ważna przyczyna.

(2) W szczególności ważna przyczyna zachodzi, gdy ubiegający się o zmianę:

1) nosi nazwisko hańbiące albo ośmieszające lub nieliczące z godnością człowieka,

2) w okresie czasu od dnia 1 września 1939 r. do dnia 9 maja 1945 r. przybrał inne nazwisko (pseudonim wojskowy), pełniąc służbę w Wojsku Polskim, armii sprzymierzonej, polskiej formacji wojskowej, oddziale partyzanckim niepodległościowo-demokratycznym, grupie bojowej organizacji niepodległościowo-demokratycznej, prowadzącej walkę z najeźdźcą niemieckim, i wypełniał gorliwie swe obowiązki,

3) przybrał inne nazwisko (pseudonim konspiracyjny) w związku z udziałem w podziemnej walce z najeźdźcą niemieckim,

4) używał innego nazwiska (pseudonimu osłaniającego) celem uchronienia się przed aktami gwałtu najeźdźcy niemieckiego lub jego pomocników,

5) nosi nazwisko o brzmieniu niepolskim,

6) nosi nazwisko, które ma formę imienia.

(3) Nowe nazwisko zastępuje dotychczasowe. W przypadkach wymienionych w ust. (2) pkt 2), 3) i 4) na wniosek strony nazwisko dotychczasowe pozostanie obok nowego na pierwszym lub drugim miejscu.

Art. 4. (1) Podanie o zmianę nazwiska winno być zgłoszone do władzy administracji ogólnej I instancji, w której okręgu petent ma miejsce zamieszkania. Jeżeli petent nie posiada na obszarze Rzeczypospolitej miejsca zamieszkania, właściwą jest władza ostatniego miejsca zamieszkania w kraju, a gdy tego brak — właściwą władzę, wyznacza Minister Administracji Publicznej.

(2) Jeśli kilku członków tej samej rodziny wnosi podanie o identyczną zmianę nazwiska, może ono być wniesione do którejkolwiek władzy spośród tych, które są właściwe do przyjęcia jednego z podań.

Art. 5. Ministrowie Administracji Publicznej i Sprawiedliwości ustalą w rozporządzeniu wykonawczym, jaki organ opieki społecznej może wnosić w imieniu dzieci nieznanych rodziców oraz dzieci opuszczonych podanie o zmianę nazwiska.

Art. 6. (1) Władza administracji ogólnej I instancji przeprowadza postępowanie wyjaśniające, w szczególności ustali, z jakich pobudek strona ubiega się o zmianę nazwiska.

(2) Po zakończeniu postępowania wyjaśniającego prośba wraz z wynikiem tegoż będzie odesłana władzy orzekającej (art. 2 ust. (1) — (3), chyba że władza administracji ogólnej I instancji jest władzą orzekającą w sprawie (art. 2 ust. (4)).

Art. 7. Władza odmówi zmiany nazwiska: a) jeżeli strona ubiega się o nazwisko historyczne lub wsławione na polu kultury, działalności politycznej, społecznej lub wojskowej, b) gdy zachodzi uzasadniona obawa, że strona ubiega się o zmianę nazwiska w zamiarze ułatwienia sobie działalności przestępczej, uprawiania nieuczciwej konkurencji lub też w zamiarze uchylecia się od odpowiedzialności cywilnej lub karnej.

Art. 8. (1) Zmiana nazwiska rozciąga się na żonę osoby, której nazwisko ulega zmianie, chyba że na zmianę się nie zgodzi.

(2) Zmiana nazwiska rozciąga się na niepełnoletnie dzieci strony noszącej to samo nazwisko i na niepełnoletnie dzieci przysposobione.

Art. 9. (1) Władza orzekająca (art. 2) zarządza wpisanie zmiany nazwiska do ksiąg urodzeń i małżeństw na marginesie aktu stanu cywilnego, a także zawiadamia właściwe według miejsca zamieszkania i pobytu danej osoby władze, prowadzące ewidencję ludności i ewidencję wojskową, oraz władzę skarbową, ponadto zaś władzę prowadzącą rejestr karny.

(2) Władza orzekająca (art. 2) poda o zarządzonej zmianie nazwiska do publicznej wiadomości na koszt osoby interesowanej w drodze ogłoszenia w poczytnym piśmie miejscowym.

(3) Władza orzekająca zaniecha zarządzenia wpisu, zawiadomień i ogłoszeń przewidzianych w ust. (1) i (2), jeżeli za tym przemawiają ważne powody.

Zmiana imion.

Art. 10. (1) Art. 3 ust. (1) i (3), art. 4 — 6, 7 pkt b) i 9 mają zastosowanie do zmiany imion.

(2) Ważna przyczyna zachodzi w szczególności, gdy imię osoby ubiegającej się o zmianę:

1) wykazuje cechy, przewidziane w art. 3 ust. (2) pkt 1) i 5) co do nazwisk,

2) zostało przez nią przybrane w warunkach, o których mowa w art. 3 ust. (2) pkt 2), 3), 4),

3) jest imieniem zdrobniałym, które nie usamodzielniało się,

4) jest imieniem, które stanowi neologizm i nie weszło do zasobu imion używanych,

5) jest imieniem będącym z istoty swej nazwiskiem.

(3) Jeżeli zmiana imienia następuje równocześnie ze zmianą nazwiska, zezwolenia udziela władza, wskazana w art. 2 ust. (1) — (4).

Przepisy szczególne o niektórych pseudonimach.

Art. 11. (1) Osoby, o których mowa w art. 3 ust. (2) pkt 2), 3) i 4) mogą złożyć prośbę o zmianę nazwiska, bądź imienia i nazwiska najpóźniej do dnia 31 grudnia 1947 r.

(2) Osoby, które nie skorzystają z uprawnienia, przewidzianego w ust. (1), obowiązane są do złożenia wobec władz administracji ogólnej I instancji oświadczenia o powrocie do swych dotychczasowych imion i nazwisk i do udowodnienia swej tożsamości. Władza administracji ogólnej I instancji wyda decyzję ustalającą tożsamość.

(3) Osoby, które złożyły prośbę w terminie, przewidzianym w ust. (1), mogą nadal używać pseudonimu — do czasu prawomocnego ukończenia postępowania w sprawie. Władza przyjmująca podanie (art. 4) wyda petentowi stosowne zaświadczenie.

(4) Zstępni nieżyjących żołnierzy lub uczestników akcji konspiracyjnej, wymienionych w art. 3 ust. (2) pkt 2) i 3) mają prawo do zmiany nazwiska na pseudonim wojskowy lub konspiracyjny, przybrany przez ich zmarłych wstępnych, stosownie do przepisu art. 3 ust. (2) pkt 2) i 3).

Ustalanie nazwisk.

Art. 12. (1) Jeżeli zachodzą wątpliwości co do brzmienia lub pisowni nazwiska obywatela polskiego lub osoby, nie posiadającej żadnej przynależności państwowej (bezpaństwowca), zamieszkałej lub mającej miejsce pobytu na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, władza wskazana w art. 2 ust. (6), może ustalić nazwisko na żądanie interesowanego lub z urzędu, przy czym orzeczenie takie ma moc powszechnie obowiązującą. Przepisy art. 4, 6, 8 i 9 mają odpowiednio zastosowanie.

(2) Gdy w postępowaniu wszczętym na wniosek interesowanego decyzja zależy od rozstrzygnięcia pytania wstępnego z dziedziny prawa rodzinnego, władza orzekająca (art. 2 ust. (6)) może zawiesić postępowanie na wniosek lub z urzędu i odesłać wnioskodawcę na drogę sądową, celem wyjednania rozstrzygnięcia tego pytania wstępnego.

(3) Gdy przedmiotem postępowania sądowego jest prawo do używania nazwiska, postępowanie to ulega zawieszeniu na żądanie władzy orzekającej (art. 2 ust. (6)) do czasu ustalenia nazwiska stosownie do przepisu ust. (1).

Nadawanie imion i nazwisk.

Art. 13. Dzieciom nieznanym rodzicom i osobom dorosłym niewiadomego pochodzenia nadaje nazwisko władza, wymieniona w art. 2 ust. (1), imię zaś — władza, wymieniona w art. 2 ust. (5).

Przepisy szczególne o używaniu imion i nazwisk.

Art. 14. Minister Administracji Publicznej może w drodze rozporządzenia postanowić, że w miejscowościach, w których zamieszkuje znaczna liczba osób tegoż imienia i nazwiska, winny one w stosunkach z władzami publicznymi stale używać dodatków odróżniających, np. imienia ojca.

Art. 15. Gdyby w przyszłości wskutek aktów prawa prywatnego (np. przez przysposobienie) miało powstać nazwisko wieloczłonowe, składające się z więcej niż dwóch części, urzędnik stanu cywilnego (prowadzący metryki) odmówi wpisu, jeżeli uprawniony nie złoży przed nim równocześnie oświadczenia, że redukuje nazwisko do dwóch wybranych przez siebie części.

Opłaty stemplowe.

Art. 16. W ustawie z dnia 1 lipca 1926 r. o opłatach stemplowych (Dz. U. R. P. z 1935 r. Nr 64, poz. 404) wprowadza się zmiany następujące:

- 1) art. 156 pkt 2 otrzymuje brzmienie:
- „2) akt zezwolenia na zmianę imion i nazwiska, lub nazwiska. . . . 500 zł”
- 2) w art. 156 dodaje się nowy pkt 10 o brzmieniu:
- „10) akt zezwolenia na zmianę imion 50 zł”.

Przepisy przechodnie i końcowe.

Art. 17. (1) Na obszarze b. Wolnego Miasta Gdańska decyzje o odwołaniu zezwoleń na zmianę imienia lub nazwiska, udzielonych przed dniem 30 stycznia 1933 r., wydane na mocy §§ 7 i 11 ustawy z dnia 5 stycznia 1938 r. (Dz. u. Rzeszy I, str. 9) w brzmieniu rozporządzenia z dnia 24 grudnia 1940 r. (Dz. u. Rzeszy I, str. 1669), uważa się za niebyłe. Oparte na nich wzmianki na marginesie aktów w rejestrach stanu cywilnego uważa się za nienapisane, przy czym na wniosek strony lub z urzędu zostaną one wykreślone.

(2) Na tymże obszarze wzmianki (adnotacje) o przybraniu imienia dodatkowego, uskutecznione na marginesie aktu w rejestrach stanu cywilnego, stosownie do przepisu § 2 rozporządzenia z dnia 17 sierpnia 1938 r., wydanego celem wykonania ustawy o zmianie nazwisk i imion (Dz. u. Rzeszy I, str. 1044), poczytuje się za nienapisane, przy czym na wniosek strony lub z urzędu zostaną one wykreślone.

Art. 18. Dla osób, które przybrały inne imię lub nazwisko w czasie pełnienia służby w Wojsku Polskim w okresie czasu od dnia 1 września 1939 r. do dnia 9 maja 1945 r., do uznania zmiany imienia lub nazwiska za prawnie dokonaną wystarczające jest zaświadczenie o zmianie wydane przez Ministerstwo Obrony Narodowej.

Art. 19. Sprawy zmian imion i nazwisk, nie załatwione prawomocnie do dnia wejścia w życie niniejszego dekretu, winny być prowadzone w dalszym ciągu stosownie do przepisów niniejszego dekretu.

Art. 20. Z dniem wejścia w życie niniejszego dekretu trącą moc obowiązującą:

1) ustawa z dnia 24 października 1919 r. w przedmiocie zmiany nazwisk (Dz. U. R. P. Nr 88, poz. 478), zmieniona art. 15 ustawy z dnia 24 marca 1923 r. w przedmiocie wyrównania opłat stemplowych (Dz. U. R. P. Nr 44, poz. 296) i art. 6 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 grudnia 1934 r. o unormowaniu właściwości władz i trybu postępowania w niektórych działach administracji państwowej (Dz. U. R. P. Nr 110, poz. 914),

2) rozporządzenie Rządu Pruskiego o zmianie nazwisk z dnia 3 listopada 1919 r. (Zb. u. prusk. str. 177),

3) rozporządzenie Rządu Pruskiego o przybieraniu nazwisk szlacheckich w postaci zupełnej z dnia 3 listopada 1919 r. (Zb. u. prusk. str. 179),

4) rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych Prus z dnia 12 lutego 1920 r. (Dziennik Ministerialny Pruskiej Administracji Wewnętrznej str. 74),

5) zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 kwietnia 1937 r. w sprawie zmiany imion osób, zamieszkałych na obszarze górnośląskiej części województwa śląskiego (Dz. Urzęd. Min. Sprawiedl. Nr 5, str. 69), oraz wszelkie przepisy w zakresie objętym niniejszym dekretem.

Art. 21. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrom: Administracji Publicznej i Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrami Obrony Narodowej, Bezpieczeństwa Publicznego i Skarbu.

Art. 22. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Krajowej Rady Narodowej:

Bolesław Bierut

Prezes Rady Ministrów:

Edward Osóbka-Morawski

w/z Minister Administracji Publicznej:

Aleksander Zaruk Michalski

w/z Minister Sprawiedliwości:

Leon Chajn

w/z Minister Obrony Narodowej:

Marian Szychalski

Minister Bezpieczeństwa Publicznego:

Stanisław Radkiewicz

w/z Minister Skarbu:

Leon Kurowski